

"פנים אמיתיות" ומכוערות

פרופ' אבינעם רכס

"תוכניות המציאות" (Reality TV) הפכו, למרבה הצער, בשנים האחרונות ג'אנר טלוויזיוני נפוץ המכוון לספק את תאוותו של חלק גדול מהציבור למציצנות, כמעט כפייתית, בחייהם של אחרים. כדי להעצים את הדרמה, עד גבול האפשר, בוחרים מפיקי התוכניות משתתפים "ססגוניים" בעלי קווי אישיות חריגים ומטיחים אותם אלה באלה בתנאי לחץ ומצוקה מתמשכים.

ואם לא די באלה, כדי להעצים את הדרמה עוד יותר, באמצעות יצירת מצבי קיצון הנדרשים לרייטינג גבוה, דואגים ליצירתו של תהליך דרוויניסטי מהיר ואכזרי.

"המפסידים" מורחקים מהתוכנית בבושת פנים ולמנצח, הנותר עומד על רגליו עד תום הסדרה, מובטח פרס כספי גדול ותהילת עולם בקרב חסידיו הג'אנר.

די להזכר בתוכניות כמו "הישרדות" ו"האח הגדול" כדי להמחיש עד כמה חדר הג'אנר הזה לשגרת החיים בישראל.

בעת שתוכנית 'ריאליטי' מתהדרת ב־40% צפייה לא נותר למבקרים אלא לקונן על הערכים שמנחילים לנוער ובהן אינטריגות בינאישיות, בריתות לרגע לצד שקרים ומניפולציות.

הכל מותר בדרך אל הפרס הגדול וכמובן, אל הרייטינג.

פרשת "הכדורים הפסיכיאטריים" בתכנית "האח הגדול" והשתתפותו הפעילה של רופא בצוות ההפקה, תוך הפקרה, לכאורה, של בריאות המשתתפים, לטובת חברת ההפקה, הביאה לפנייה של הרשות השנייה אל הלשכה לאתיקה בבקשה שתגבש כללים אתיים לתוכניות המציאות. הכללים שגובשו מציבים, בראש ובראשונה, את בריאותם וביטחונם הפיזי והנפשי של המשתתפים מעל ומעבר לכל שיקול אחר.

כללים אלה הופרו, לדעת חברי הלשכה לאתיקה, בתכנית חדשה בשם "פנים אמיתיות-משחקי הרעב" שבה השתתף רופא שהשתתפותו הייתה תנאי לקיומה.

לכאורה, היה מדובר, לטענת הרשות השנייה, בתכנית "תעודה" שנועדה

לעקוב אחר התנהגותו של מאמין בתורת ה"פראנה" ואולם בפועל, אין כל ספק, שהתכנית הייתה תוכנית 'ריאליטי' שנערכה בניגוד גמור לכללים האתיים שאותם פרסמה הלשכה לאתיקה, לבקשת הרשות השנייה בעצמה.

לפי תורת הפראנה יכול בן אנוש להתקיים מהאנרגיות הקיימות באוויר הסובב אותנו, כמעט ללא צורך במזון או מים. כדי להוכיח את הטענה החליט מאמין בתורה לצום, צום מוחלט, ללא מזון וללא מים במשך 8 ימים רצופים. במקביל נערכה התערבות עם אדם מיסתורי, שזהותו לא נחשפה לצופים, שלפיה יזכה המאמין הצם בפרס כספי של 100,000 דולר אם יעמוד בתנאי הצום כמתוכנן.

להפקתה של התוכנית נבחרה בקתה קטנה שרושתה במצלמות טלוויזיה באמצעותן היה אפשר לעקוב אחרי מהלכיו של הצם בכל מקום ובכל שעה, במהלך שהותו בבקתה.

אין ספק שצום מוחלט שכזה, במשך 8 ימים, מעמיד את האדם הצם בסכנת חיים של ממש. כדי להעצים עובדה זו ובכך להגדיל את שיעור הצפייה,

בעת שתוכנית 'ריאליטי' מתהדרת ב־40% צפייה לא נותר למבקרים אלא לקונן על הערכים שמנחילים לנוער ובהן בריתות לרגע לצד שקרים ומניפולציות. לדעת חברי הלשכה לאתיקה התרשלה הרשות השנייה כשהתירה לשדר את התוכנית

יום שבת

28/9/13

יום ניסוי: 4

משקל: 76.5 ק"ג

התצלום נלקח במסגרת תוכנית "הניסוי"

צילומים מתוך התוכנית "פנים אמיתיות": YouTube

בקולוסיאום הדיגיטלי בן זמננו עמדו חיי אדם למבחן מול קהל צמא לריגושי קיצון וכל זאת "בזכות" השתתפותו של רופא בתכנית המסוכנת והפסולה. בהתנהלותו הפר הרופא את הכלל הראשון והעתיק של הרפואה, "בראש כל הדברים אל תגרום נזק

כמו היה כאן, למעשה, הימור על חיי אדם. בקולוסיאום הדיגיטלי בן זמננו עמדו חיי אדם למבחן מול קהל צמא לריגושי קיצון וכל זאת "בזכות" השתתפותו של רופא בתכנית המסוכנת והפסולה. בהתנהלותו הפר הרופא את הכלל הראשון והעתיק של הרפואה, "בראש כל הדברים אל תגרום נזק".

לדעתם של חברי הלשכה לאתיקה, לו הפעיל הרופא שיקול דעת כנדרש, היה מבין שנטל חלק בניסוי קליני מצולם, מיותר ולא חוקי, המעמיד חיי אדם על קצה תהום והכל תמורת כסף ותהילה תקשורתית. הסכמת הרופא להשתתף בתוכנית העניקה לה את עלה התאנה שנדרש לקיומה. מעבר לחציית הגבולות האתיים, הביעו חברי הלשכה דאגה רבה לנוכח המסרים של התוכנית והשפעתם על בני נוער, במיוחד אלה הסובלים מהפרעות אכילה.

אמירתה החוזרת ונשנית של התכנית שלפיה אפשר להתקיים על 500 קלוריות ליום או על נזולים בלבד במשך חודשים רבים ללא מזון מוצק, יש בה כדי להחמיר את מצבם לדחוף אותם עמוק עוד יותר למצוקות הפרעות האכילה. הטריילוגיה העתידנית המרתקת של הסופרת סוזן קולינס "משחקי הרעב", שממנה נלקח שם התוכנית, מביאה את תוכניות המציאות לתחום המסוכן והאסור של מלחמת הישרדות של ממש לחיים ולמוות. חזון גלדיאטורי מפחיד ומעורר חלחלה.

אין לרופאים מקום בתוכניות מציאות כאלה. מוטב שישובו לעסוק בתפקידיהם המסורתיים בחברה – מניעת מחלות, ריפוי, מניעת סבל ושמירה על איכות החיים. באלה כוחנו ומהם תבוא תהילתנו.

בחרו המפיקים להשתמש בקרימונים במונח "סכנה" שעליו חזרו שוב ושוב בעת הקרנתם.

אין ספק שללא גיבוי רפואי לא היה עורך התכנית מעז לבצע את ההפקה ולפיקר פנה לרופא מומחה, לדבריו, "בניהול סיכונים" כדי שילווח את התכנית ובכך, למעשה, יאפשר את קיומה.

בישיבת הלשכה לאתיקה, שאליה הוזמן אותו רופא, הועלו נגדו טענות קשות:

לדעת חברי הלשכה התרשלה הרשות השנייה בעת שהתירה לשרר את התכנית מבלי שעברה כל הליך של בקרה על ידי ועדה לאתיקה, כפי שנדרש בכללים שגובשו לאחרונה.

חברי הלשכה התייחסו לתוכנית כ"ניסוי בבן אדם", ניסוי המציב אותו בסכנה של ממש לבריאותו ואף לחייו.